

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

9 октомври 2008 година *

По дело C-239/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Литва) с акт от 8 май 2007 г., постъпил в Съда на 14 май 2007 г., в рамките на производство за контрол за конституционносъобразност по искане на

Julius Sabatauskas и др.,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н А. Rosas, председател на състав, г-н А. Ó Caoimh, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н U. Lõhmus и г-жа Р. Lindh (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,
секретар: г-жа С. Strömholm, администратор,

* Език на производството: литовски.

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 април 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Sabatauskas и др., от адв. G. Kaminskas, advokatas,

- за литовското правителство, от г-н D. Kriauciūnas и г-жа R. Mackevičienė, в качеството на представители,

- за италианското правителство, от г-н I. M. Braguglia в качеството на представител, подпомаган от г-жа W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- за финландското правителство, от г-н J. Heliskoski и г-жа A. Guimaraes-Purokoski, в качеството на представители,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н B. Schima и г-жа A. Steiblytė, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 юни 2008 г.,

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 20 от Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО (ОВ L 176, стр. 37, поправка ОВ L 16, 2004 г., стр. 74; Специално издание на български език, 2007 г., глава 12, том 2, стр. 61, наричана по-нататък „Директивата“).

- 2 Запитването е отправено в рамките на спор пред Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Конституционен съд на Република Литва), сезиран от г-н Sabatauskas и др., членове на литовския парламент, с цел контрол за конституционосъобразност на член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в неговата редакция след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г. (Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. IX-2307, Žin., 2004, Nr. 107-3964).

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Съгласно член 1 от Директивата:

„Настоящата директива утвърждава общите правила за дейностите по производство, пренос, разпределение и доставка на електроенергия. Тя формулира правилата, касаещи организацията и функционирането на електроенергийния сектор, достъпа до пазара, критериите и процедурите, приложими към организирането на търгове и даването на разрешения и управлението на мрежите.“

4 Съображения 2, 4—7, 13, 15 и 17 имат следното съдържание:

„(2) Опитът в прилагането на [...] [Д]иректива [96/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 1996 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 27, 30.1.1997 г., стр. 20.)] показва ползите, които могат да произтекат от вътрешния пазар на електроенергия с оглед подобряване на ефективността, намаляване на цените, по-високи стандарти на обслужване и увеличена конкурентоспособност. Все пак налице са съществени недостатъци и възможности за

подобряване на действието на пазара, особено необходимостта от конкретни мерки за осигуряване на равни условия в сферата на производството и намаляване на рисковете, свързани с господстващо положение на пазара и хищническо поведение, като се осигуряват недискриминационни тарифи за пренос и разпределение чрез достъп до мрежата въз основа на тарифи, публикувани преди влизането им в сила [...].

[...]

- (4) Свободите, които Договорът [за ЕО] гарантира на европейските граждани — свободно движение на стоки, свобода на предлагане на услуги, свобода на установяване — са възможни единствено в условията на напълно отворен пазар, който позволява на всички потребители свободно да избират своя доставчик и всички доставчици свободно да доставят на своите клиенти.
- (5) Основните пречки пред постигането на напълно функциониращ и конкурентен вътрешен пазар, наред с другите неща, са свързани с въпросите на достъп до мрежата, формирането на тарифи и различните степени на отваряне на пазара между държавите членки.
- (6) За да има реална конкуренция, достъпът до мрежата трябва да бъде недискриминационен, прозрачен и със справедливи цени.

- (7) За да се завърши вътрешният пазар на електроенергия, от първостепенно значение е наличието на недискриминационен достъп до мрежата на оператора на преносната или разпределителната мрежа. Операторът на преносна или разпределителна мрежа може да се състои от едно или повече предприятия [...]

[...]

- (13) Допълнителни мерки следва да бъдат взети, за да се осигурят прозрачни и недискриминационни тарифи за достъп до мрежите. Тези тарифи следва да са приложими към всички ползватели на мрежата на недискриминационна основа

[...]

- (15) Наличието на ефективен регулаторен надзор, провеждан от един или повече национални регулаторни органи, е важен фактор за гарантирането на недискриминационен достъп до мрежата. Държавите членки определят функциите, компетенциите и административните пълномощия на регулаторните органи. Важно е регулаторните органи във всички държави членки да имат еднакъв минимален набор от компетенции. Тези органи следва да имат правомощието да определят или да одобряват тарифите или, като минимум, методиките, лежащи в основата на пресмятането на тарифите за пренос и разпределение. За недопускане на несигурност и скъпи и отнемачи време спорове, тези тарифи следва да се публикуват преди влизането им в сила.

[...]

- (17) За да се осигури ефективен пазарен достъп за всички пазарни участници, включително нови участници, е необходимо въвеждането на недискриминационни и отразяващи разходите механизми на балансиране. Веднага щом като пазарът на електроенергия придобие достатъчна ликвидност, това следва да бъде постигнато чрез установяването на прозрачни пазарно основани механизми за доставка и купуване на електроенергия, необходими в контекста на изискванията за балансиране. При отсъствието на подобен ликвиден пазар, националните регулаторни органи трябва да играят активна роля за осигуряване на тарифи за балансиране, които са недискриминационни и отразяващи разходите. В същото време подходящи стимули следва да бъдат осигурени за балансиране на подаването и поемането на електроенергия и недопускащи излагането на мрежата на опасност.“

5 Член 2 от Директивата, озаглавен „Определения“, гласи:

„По смисъла на настоящата директива:

[...]

- 3) „пренос“ означава транспортирането на електроенергия по свързана мрежа на свръхвисоко и високо напрежение с цел нейната доставка до крайния потребители или разпределители, но без да се включва пласмент [Другаде в текста: „доставката“];

[...]

- 5) „разпределение“ означава транспортирането на електроенергия по разпределителни мрежи на високо, средно и ниско напрежение, с цел доставката ѝ до потребители, но без да се включва пласмент;

[...]

- 7) „потребители“ означава потребители на едро и крайни потребители на електроенергия;

[...]

- 9) „крайни потребители“ означава потребители, купуващи електроенергия за собствено ползване;

- 10) „битови потребители“ означава потребители, купуващи електроенергия за собствена битова консумация, като се изключват търговски или професионални дейности;

[...]

- 12) „привилегировани потребители“ означава потребители, които са свободни да купуват електроенергия от доставчика, който са избрали по смисъла на член 21 от настоящата директива;

[...]

- 18) „ползватели на мрежата“ означава физически или юридически лица, доставящи на преносна или разпределителна мрежа или снабдявани от нея;

- 19) „пласмент“ [другаде в текста: „доставка“] означава продажбата, включително препродажба, на електроенергия на потребители;

[...]“

⁶ От член 21, параграф 1, буква в) от Директивата следва, че считано от 1 юли 2007 г., държавите членки трябва да гарантират, че всички потребители са привилегировани по смисъла на Директивата.

7 Член 3 от Директивата, озаглавен „Задължения, свързани с обществени услуги, и защита на потребителя“, уточнява:

„[...]

3. Държавите членки трябва да гарантират, че всички битови потребители и където държавите членки смятат за подходящо, малки предприятия (а именно предприятия с по-малко от 50 наети служители и годишен оборот или балансов отчет, който не надвишава 10 милиона евро) се ползват от правото на всеобщо обслужване, което представлява правото на получаване на електроенергия с определено качество в рамките на тяхната територия при разумни, лесно и ясно съпоставими и прозрачни цени. За осигуряване на предоставянето на всеобщо обслужване държавите членки може да назначат доставчик от последна инстанция. Държавите членки трябва да наложат на разпределителните дружества задължение да присъединяват клиенти към своята мрежа при условия и тарифи, определени в съответствие с процедурата, предвидена в член 23, параграф 2. Нищо в настоящата директива няма да пречи на държавите членки да заздравят пазарната позиция на битови, малки и средни потребители чрез насърчаване на възможностите за доброволно обединяване на представителството за тази категория потребители.

Първата алинея трябва да се прилага по един прозрачен и недискриминационен начин и не трябва да пречи на отварянето на пазара, предвидено в член 21.

[...]“

8 Член 5 от Директивата, озаглавен „Технически правила“, предвижда:

„Държавите членки осигуряват определянето на критерии за техническа безопасност и разработването и оповестяването на технически правила, утвърждаващи минималните проектни и оперативни изисквания по отношение на свързването [другаде в текста: „присъединяването“] към системата на производствени съоръжения, разпределителни мрежи, оборудване на директно свързани потребители, междусистемни връзки и директни линии. Тези технически правила осигуряват съвместната работа на системите и трябва да бъдат обективни и недискриминационни [...]“

9 Член 20 от Директивата, озаглавен „Достъп на трета страна“, уточнява:

„1. Държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трета страна [другаде в текста: „трети лица“] до преносните и разпределителните мрежи въз основа на публикувани тарифи, приложима към всички привилегирани потребители и прилагана обективно и без дискриминация между ползвателите на мрежата. Държавите членки взимат мерки тарифите или методиките, лежащи в основата на тяхното пресмятане, да са одобрени преди влизането им в сила в съответствие с член 23 и че тези тарифи и методиките — когато само методиките са одобрени — са оповестени преди влизането им в сила.

2. Операторът на преносна или разпределителна мрежа може да откаже достъп, когато липсва необходимият капацитет. Подобен отказ трябва да бъде придружен от надлежно обосновани причини, особено с оглед на член 3. Държавите членки осигуряват, когато е подходящо и когато се дава отказ за достъп, предоставянето от оператора на преносна или разпределителна мрежа на съответната информация за мерките, които ще са необходими за укрепване на мрежата. На страната, искаща такава информация, може да бъде начислена разумна такса, отразяваща разходите за предоставяне на подобна информация.“

10 Член 23 от Директивата, озаглавен „Регулаторни власти“, предвижда:

„1. Държавите членки трябва да определят един или повече компетентни органи с функцията на регулаторни власти. Тези власти са изцяло независими от интересите на електроенергийната промишленост. Чрез прилагането на този член, те отговарят поне за осигуряването на недискриминация, ефикасна конкуренция и ефективно функциониране на пазара, като осъществяват мониторинг по-специално върху:

[...]

в) времето, за което преносни и разпределителни предприятия извършват присъединявания и ремонти;

[...]

е) сроковете, условията и тарифите за присъединяване на нови производители на електроенергия, за да се гарантира, че те са обективни, прозрачни и недискриминационни, особено като се вземат под внимание всички разходи и ползи от различните технологии за използване на възобновяеми енергийни източници, разпределено производство и комбинирано производство на топло- и електроенергия;

[...]

2 Регулаторните органи трябва да отговарят за определянето или одобряването, преди влизането им в сила, поне на методиките, използвани за пресмятане или утвърждаване на сроковете и условията за:

- а) свързване и достъп до национални мрежи, включително тарифите за пренос и разпределение. Тези тарифи или методики трябва да дават възможност за извършване на необходимите инвестиции в мрежите, които ще се изпълняват по начин, позволяващ на тези инвестиции да осигурят жизнеспособността на мрежите;

[...]“

Национална правна уредба

- 11 От акта за препращане е видно, че на 1 юли 2004 г. литовският парламент е приел Закон № IX-2307 за изменение на Закона за електроенергията. Посоченият Закон № IX-2307 е имал за цел именно да транспонира Директивата в националното право. Този закон влиза в сила на 10 юли 2004 г.

- 12 Текстът на член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в неговата редакция след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г., гласи следното:

„Операторът на преносна мрежа е длъжен да гарантира, че условията за свързване на производители на електроенергия, на оператори на разпределителна мрежа и на оборудване на потребители отговарят на предвидените в законодателството изисквания и не са дискриминационни. Оборудване на потребител може да се свърже с преносна мрежа само ако операторът на разпределителна мрежа откаже — поради установени технически изисквания или свързани с управлението изисквания — да свърже с разпределителната мрежа оборудването на потребителя, което се намира в определения в лицензията на оператора на разпределителна мрежа район на дейност.“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 13 От акта за препращане става ясно, че в Литва оборудването на по-голямата част от клиентите на електроразпределителните дружества, тоест потребителите на електроенергия, е свързано с разпределителни мрежи, които се управляват от два оператора на този вид мрежи. Посочените два оператора са основните ползватели на преносните мрежи. Освен това пет дружества управляват локални разпределителни мрежи, предназначени за задоволяване на собствените им потребности и на тези на лицата, които живеят на малка територия. На последно място, шест дружества, които управляват индустриални предприятия, са свързани направо към преносни мрежи. Тези присъединявания съществуват от съветския период, а именно от време, когато не е съществувало разграничение между производство, пренос и разпределение на електроенергия. Като последица от това някои потребители на електроенергия са останали свързани към

съоръженията на тези индустриални предприятия и тяхното снабдяване зависи от техническите и финансови възможности на тези предприятия.

- 14 След изменението на Закона за електроенергията, и по-специално на член 15, параграф 2 от него, със Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г., новите потребители не могат да избират свободно вида мрежа, към който да свържат оборудването си, и трябва да се свържат към разпределителна мрежа. Само в случай че операторът на разпределителна мрежа откаже присъединяване към неговата разпределителна мрежа поради технически изисквания или изисквания във връзка с управлението, съответният потребител може да свърже своето оборудване с преносна мрежа.
- 15 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas е сезиран от група членове на парламента с искане, целящо контрол за съответствие с Конституцията на член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в редакцията му след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г. Тази юрисдикция припомня, че съгласно член 102 от Конституцията ѝ е възложен контролът за съответствие на законите с посочената конституция. Препращащата юрисдикция пояснява по-специално, че може да бъде сезирана от група членове на парламента. Когато проверява конституционността на определен закон, тази юрисдикция се произнася по спор между сезиралите я субекти и институцията, приела оспорения закон, а именно литовския парламент. Решенията ѝ не подлежат на обжалване.
- 16 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas пояснява, че съгласно Конституцията правните норми на Европейския съюз са част от правния ред на Република Литва, както и че когато това произтича от учредителните договори на Европейския съюз, тези норми са с непосредствено приложение и в случай на конфликт на норми имат предимство пред националната правна норма. Тъй като Директивата е била приета на основание на членове 45 ЕО, 55 ЕО и 95 ЕО, препращащата юрисдикция счита, че член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в неговата редакция след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г. трябва да се тълкува в светлината на Директивата.

- 17 Според групата членове на парламента, сезирали посочената юрисдикция, посоченият член 15, параграф 2 не утвърждава свободата на потребителя да избира между преносна и разпределителна мрежа, за да свърже към нея своето оборудване. Член 20 от Директивата обаче нито установявал изрично ограничение за присъединяването на оборудване на потребител на електроенергия към преносна мрежа, нито предвиждал задължение такова присъединяване да се извършва само към разпределителна мрежа.
- 18 От акта за препращане произтича, че противно на това литовският парламент счита, че държавите членки са свободни да определят правилата за присъединяване към електроенергийните мрежи. Пред препращащата юрисдикция е направено позоваване на писмо от 21 декември 2005 г. на г-н Piebalgs, член на Комисията на Европейските общности, отговарящ за енергетиката, в текста на което било пояснено, че Директивата „не изисква да се предостави право на потребителя да избере по свое усмотрение между присъединяване към преносна или към разпределителна мрежа. Потребителят има право да бъде свързан към електроенергийна мрежа; конкретното осъществяване на това присъединяване е въпрос, който се основава на принципа на субсидиарност“.
- 19 Препращащата юрисдикция констатира, че от текста на член 20, параграф 1 от Директивата произтича, че държавите членки трябва да създадат система, в която поискалите това потребители да могат да получат достъп както до преносните, така и до разпределителните мрежи. Препращащата юрисдикция обаче констатира и че въпросите за присъединяване към електроенергийните мрежи трябва да се тълкуват с оглед на разпоредбите на Директивата, по-специално на член 3 от същата, които преследват цели от социален характер, а именно предоставяне на всеобщо обслужване, защита на потребителите или защита на околната среда. Все пак член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в редакцията му след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г., изглежда също преследвал тези цели.

20 При тези условия Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 20 от Директива[та] да се тълкува в смисъл, че задължава държавите членки да приемат правна уредба, по силата на която всяко трето лице има право, когато електрическата мрежа разполага с „необходимия капацитет“, да избере по свое усмотрение до коя мрежа за пренос или за разпределение на електроенергия желае да получи достъп и длъжен ли е операторът на съответната мрежа да му предостави достъп до нея?“

По преюдициалния въпрос

21 С въпроса си препращащата юрисдикция иска да установи дали член 20 от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки са длъжни да приемат правна уредба, която предвижда, от една страна, че всяко трето лице има право да избере по свое усмотрение вида мрежа, преносна или разпределителна, до която желае да получи достъп или към която да се присъедини, и от друга страна, че операторът на мрежата е длъжен да му предостави възможност за достъп или за присъединяване към неговата мрежа, когато последната разполага с необходимия капацитет.

Становища, представени на Съда

- 22 Направилите искането в главното производство поддържат, че член 20 от Директивата задължава държавите членки да създадат система за достъп до мрежите, позволяваща на всички желаещи това потребители да получат достъп както до преносните, така и до разпределителните мрежи. Единственото изключение от този принцип било установено в параграф 2 от същия член. От даденото в член 2 от Директивата определение на термина „пренос“ произтичащо, че преносът на електроенергия до потребителя може да бъде пряк, без използване на разпределителна мрежа.
- 23 Член 15, параграф 2 от Закона за електроенергията, в редакцията му след Закон № IX-2307 от 1 юли 2004 г., не давал на потребителя свобода на избор на мрежа, към която да присъедини своето оборудване. Ето защо тази разпоредба била дискриминационна и противоречала на целите на Директивата. Липсата на избор нарушавала правата на потребителите.
- 24 Литовското и финландското правителство, към становището на които по време на съдебното заседание се присъединява и Комисията, считат, че за целите на тълкуването на член 20 от Директивата трябва да се направи разграничение между понятията „достъп до мрежата“ и „присъединяване към мрежата“. Достъпът до мрежата обхващал възможността да се използва мрежата въз основа на публикувана тарифа. Присъединяването към мрежата се отнасяло до физическата връзка с мрежата. Посоченият член 20 се отнасял само за задълженията, които държавите членки трябва да изпълнят, за да позволят свободния достъп на трети лица до мрежите за пренос и за разпределение на електроенергия, а не до въпросите за присъединяването към тези мрежи.
- 25 Литовското правителство счита, че Директивата не установява никакво задължение за държавите членки по отношение на присъединяването на

потребителите към мрежите, с изключение на задълженията за всеобщо обслужване, предвидени в член 3, параграф 3 от Директивата.

26 Същото правителство твърди, че чрез присъединяването към електроенергийна мрежа потребителят получава достъп до тази мрежа. Ето защо разглежданата в главното производство национална правна уредба в действителност осигурявала достъп до електроенергийните мрежи и освен това гарантирала спазването на задълженията, свързани с обществени услуги и с предоставянето на всеобщо обслужване, предвидени в член 3, параграфи 2 и 3 от Директивата.

27 За останалото държавите членки запазвали правото по своя преценка да предвидят предимство за присъединяване на потребителите към разпределителна мрежа и евентуално присъединяване към преносна мрежа. Установената система от разглежданата в главното производство национална правна уредба целяла по-специално да не се допусне големи потребители да се присъединяват направо към преносни мрежи, което щяло да доведе до понасяне на тежестите във връзка с разпределителните мрежи единствено от малките потребители и следователно до увеличение на цените на електроенергията с 10—30 %. Освен това свободният избор на присъединяване към преносна мрежа щял да навреди на оптималното развитие на мрежите.

28 За финландското правителство понятието „трето лице“, посочено в член 20 от Директивата, означавало доставчик на електроенергия, различен от подразделението на вертикално интегрирано предприятие, което осигурява производството или доставката на електроенергия. Следователно тази разпоредба не се отнасяла до достъпа на потребителите до мрежите.

29 Според италианското правителство Директивата не признавала правото на потребителя да избира по свое усмотрение мрежата, към която желае да се присъедини. Той трябвало първо да се съобрази със „системата за достъп“, установена от националната правна уредба. Следователно потребителят разполагал с условно право за достъп до системата. Ако обаче държавите членки

можеха да задължат потребителите да се обърнат най-напред към определен оператор на разпределителна мрежа, би било налице нарушение на свободата на избор на потребителите, както и опасност от дискриминационно прилагане на правилата за достъп от страна на оператора на разпределителната мрежа.

- 30 Според Комисията, тъй като въпросът за присъединяването няма непосредствено значение за либерализацията на вътрешния пазар, той е оставен в рамките на компетентността на държавите членки, с изключение на присъединяването на най-уязвимите потребители, за които държавите членки трябва да установят всеобщо обслужване, в съответствие с член 3, параграф 3 от Директивата.

Отговор на Съда

- 31 Важно е да се припомни, че целта на Директивата е подобряване на действието на вътрешния пазар. Съгласно съображения 6 и 7 от същата недискриминационният, прозрачен и със справедливи цени достъп до мрежата е необходим, за да има реална конкуренция, и е от първостепенно значение, за да се завърши вътрешният пазар на електроенергия (вж. Решение от 22 май 2008 г. по дело citiworks, C-439/06, Сборник, стр. I-3913, точки 38 и 40).
- 32 Съображение 4 от Директивата пояснява, че напълно отвореният пазар трябва да позволява на всички потребители свободно да избират своя доставчик и на всички доставчици — свободно да доставят на своите клиенти.
- 33 От това Съдът прави извод, от една страна, че за да могат привилегированите потребители свободно да избират своите доставчици, последните трябва да имат достъп до преносните и разпределителни мрежи, които транспортират елек-

троенергията до потребителите, и от друга страна, че свободният достъп на трети лица до електропреносните и електроразпределителните мрежи представлява една от съществените мерки, които държавите членки са длъжни да вземат, за да се завърши вътрешният пазар на електроенергия (вж. Решение по дело citiworks, посочено по-горе, точки 43 и 44).

34 За да се отговори на поставения въпрос, следва да се провери какво обхващат понятията за „достъп до мрежата“ и за „трето лице“ по смисъла на член 20 от Директивата и да се определят задълженията, които посоченият член 20 възлага в тежест на държавите членки, за да осигурят достъп на третите лица до мрежите.

35 Член 20, параграф 1 от Директивата предвижда, че държавите членки осигуряват „прилагането на система за достъп на трети лица до преносните и разпределителните мрежи [...], приложима към всички привилегирани потребители“ и че тя е „прилагана обективно и без дискриминация между ползвателите на мрежата“.

36 Що се отнася най-напред до понятието „достъп до мрежата“, трябва да се провери дали трябва да се разграничат понятията „достъп до мрежа“ и „присъединяване към мрежа“, както твърдят литовското и финландското правителство и Комисията по време на съдебното заседание.

37 В това отношение трябва да се констатира определена разлика в текстовете на Директивата на някои езици. Всъщност, както в член 20, параграф 1, първо изречение, така и в параграф 2, първо изречение от същия член, в текстовете на няколко езика е използвана думата „достъп“. Това е така по-специално в текста на испански език („acceso“), на немски език („Zugang“), на английски език („access“), на френски език [„accès“] и на италиански език („accesso“). За разлика от това, в текста на литовски език на Директивата в член 20, параграф 1 е използвана думата „prigieiga“, която съответства на френската дума „accès“ [„достъп“], докато в параграф 2 от същия член е използвана думата „prisijungti“, която може да бъде

преведена на френски език като „connecter“ [свързвам] или „raccorder“ [присъединявам]. Думата „prisijungti“ е използвана също в съображения 2 и 6 в текста на литовски език на Директивата, докато в текстовете на посочените други езици се използва думата „достъп“ или нейният еквивалент.

38 Съгласно постоянната съдебна практика формулировката, използвана в текста на общностна разпоредба на един от езиците, не може да служи като единствена основа за тълкуването на разпоредбата или в това отношение да ѝ се отдава предимство пред текстовете на останалите езици. Подобен подход всъщност би бил несъвместим с изискването за еднакво прилагане на общностното право (вж. Решение от 12 ноември 1998 г. по дело *Institute of the Motor Industry*, C-149/97, Recueil, стр. I-7053, точка 16 и Решение от 3 април 2008 г. по дело *Endendijk*, C-187/07, Сборник, стр. I-2115, точка 23).

39 В случай на несъответствия между текстовете на различните езици на един общностен текст въпросната разпоредба трябва да се тълкува в зависимост от общата структура и целите на правната уредба, част от която представлява (Решение от 9 март 2000 г. по дело *EKW и Wein & Co*, C-437/97, Recueil, стр. I-1157, точка 42, Решение от 1 април 2004 г. по дело *Borgmann*, C-1/02, Recueil, стр. I-3219, точка 25 и Решение по дело *Endendijk*, посочено по-горе, точка 24).

40 Трябва да се констатира, че термините „достъп“ и „присъединяване“ се съдържат в Директивата с различни значения. Терминът „достъп“ се свързва със снабдяването с електроенергия, като включва по-специално качеството, редовността и разходите за услугата. Той е използван често в контекста на гарантирането на недискриминационни тарифи. Така от съображения 2 и 13 от Директивата произтича, че достъпът до мрежата въз основа на тарифи, публикувани преди влизането им в сила, осигурява недискриминационни тарифи за пренос и разпределение; от съображение 6 от Директивата — че достъпът трябва да бъде недискриминационен, прозрачен и със справедливи цени; от съображение 15 от Директивата — че намесата на регулаторен орган осигурява недискриминационен достъп до мрежата; а от съображение 17 от Директивата — че е необходимо въвеждането на недискриминационни и отра-

звящи разходите механизми на балансиране, за да се осигури ефективен достъп до пазара за всички участници на пазара.

41 Терминът „присъединяване“ е използван по-скоро в технически смисъл и се отнася за физическото свързване с мрежата. Така член 5 от Директивата предвижда, че държавите членки осигуряват разработването и оповестяването на технически правила, утвърждаващи минималните проектни и оперативни изисквания по отношение на присъединяването към системата на производствени съоръжения, разпределителни мрежи, оборудване на директно свързани потребители, междусистемни връзки и директни линии. По същия начин член 23, параграф 1, буква в) от Директивата пояснява, че регулаторните власти отговарят за осигуряването на недопускане на дискриминация и за ефикасна конкуренция, по-специално по отношение на времето, за което преносни и разпределителни предприятия извършват присъединявания. Съгласно член 23, параграф 2, буква а) от Директивата същите тези власти трябва да определят или да одобряват методиките, използвани за пресмятане или утвърждаване на условията за присъединяване към мрежите. По този пункт, както правилно посочва генералният адвокат в точка 33 от своето заключение, в член 23, параграф 2, буква а) в едно и също изречение са използвани термините „достъп“ и „присъединяване“. От това следва, че двата термина имат различно значение. Освен това следва да се спомене член 3, параграф 3 от Директивата, който пояснява, че за осигуряване на предоставянето на всеобщо обслужване държавите членки могат да наложат на разпределителните дружества задължение да присъединяват клиенти към своите мрежи.

42 Следователно от прегледа на разпоредбите на Директивата произтича — както посочва генералният адвокат в точки 34 и 36 от своето заключение — че под достъп до мрежата се разбира правото да се ползват електроенергийните мрежи и че присъединяването съответства на физическото свързване с мрежите. Член 20 от Директивата уточнява задълженията на държавите членки по отношение само на достъпа до мрежите, а не на присъединяването към тях.

43 Ето защо доколкото, от една страна, преносът и разпределението не включват доставката на електроенергия, а от друга страна, привилегированите потребители трябва да могат да избират свободно своите доставчици и да имат достъп до мрежите, както беше припомнено в точка 33 от настоящото решение, от това

следва, че за привилегированите потребители правото на достъп до мрежите се упражнява посредством доставчик, който посочените потребители трябва да могат да изберат свободно. Както посочва генералният адвокат в точка 41 от своето заключение, тази свобода на избор се гарантира и от това, че доставчикът ги присъединява към преносна или разпределителна мрежа.

44 Що се отнася, на следващо място, до понятието „трети лица“, трябва да се констатира, че самият текст на член 20, параграф 1 от Директивата пояснява това понятие, като използва и понятието „ползватели на мрежата“, което е определено в член 2, точка 18 от Директивата и обхваща физически или юридически лица, доставящи на преносна или разпределителна мрежа или снабдявани от нея. Потребителите попадат измежду тези лица.

45 От това следва, че като включва ползвателите на мрежата в своето приложно поле, член 20, параграф 1 от Директивата предоставя и на привилегированите потребители право на недискриминационен достъп до мрежите.

46 Една от целите на Директивата е достъпът до мрежата да бъде свободен, което представлява — както бе припомнено в точка 33 от настоящото решение — съществена мярка за завършването на вътрешният пазар на електроенергия, и да се основава на обективни, недискриминационни и прозрачни критерии, както и на оповестени преди влизането им в сила тарифи, а не на собствено усмотрение.

47 От това следва, че държавите членки запазват свобода на действие, за да насочат ползвателите на мрежи към единия или другия вид мрежи, при условие обаче, че мотивите за тези действия не са дискриминационни и са налице обективни съображения. Следователно ползвателите на мрежи имат право на достъп до електроенергийна мрежа, но държавите членки могат да решат, че присъединя-

ването ще се извършва към един или друг вид мрежа. Трябва обаче да се провери дали възприетите от държавите членки критерии са обективни и дали не са дискриминационни.

48 В това отношение желанието да не се допусне големи потребители да се присъединяват направо към преносни мрежи, което би довело до понасяне на тежестите във връзка с разпределителните мрежи единствено от малките потребители и следователно до увеличение на цените на електроенергията, може да обоснове задължението за приоритетно присъединяване към разпределителна мрежа. Националният съд обаче трябва да провери дали тези мотиви са действителни и дали се основават на обективни и недискриминационни критерии.

49 С оглед на всички тези съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 20 от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че определя задълженията на държавите членки по отношение само на достъпа, а не на присъединяването на трети лица към преносните и разпределителни електроенергийни мрежи, и не предвижда, че системата за достъп до мрежите, която държавите членки са длъжни да установят, трябва да позволява на привилегированите потребители да избират по свое усмотрение вида мрежа, към която желаят да се присъединят. Посоченият член 20 трябва да се тълкува и в смисъл, че допуска национална правна уредба, която предвижда, че оборудване на привилегирован потребител може да се присъедини с преносна мрежа само ако поради установени технически изисквания или изисквания във връзка с управлението операторът на определена разпределителна мрежа откаже да присъедини към разпределителната мрежа оборудването на привилегирован потребител, което се намира в определения в лицензията на оператора район на дейност. Националният съд обаче трябва да провери дали изпълнението и прилагането на тази система се извършва въз основа на критерии, които са обективни и не допускат дискриминация между ползвателите на мрежи.

По съдебните разноски

50 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството

пред преpraщaщата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 20 от Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че определя задълженията на държавите членки по отношение само на достъпа, а не на присъединяването на трети лица към преносните и разпределителни електроенергийни мрежи, и не предвижда, че системата за достъп до мрежите, която държавите членки са длъжни да установят, трябва да позволява на привилегированите потребители да избират по свое усмотрение вида мрежа, към която желаят да се присъединят.

Посоченият член 20 трябва да се тълкува и в смисъл, че допуска национална правна уредба, която предвижда, че оборудване на привилегирован потребител може да се присъедини към преносна мрежа само ако поради установени технически изисквания или изисквания във връзка с управлението операторът на определена разпределителна мрежа откаже да присъедини към разпределителната мрежа оборудването на привилегирован потребител, което се намира в определения в лицензията на оператора район на дейност. Националният съд обаче трябва да провери дали прилагането на тази система се извършва въз основа на критерии, които са обективни и не допускат дискриминация между ползвателите на мрежи.

Подписи